

СТАНОВИЩЕ

От д-р Милена Тонкова, доцент в Секция за тракийска археология при НАИМ-БАН, относно дисертационния труд на Йордан Александров Илиев, редовен докторант към катедра „Стара история, тракология и средновековна обща история“ към Исторически факултет на СУ „Кл. Охридски“ на тема

„Родопите в историята на древна Тракия“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 05. 03. 01 Стара История (Тракология)“

Представеният дисертационен труд е обобщаващо изследване, в което са събрани и анализирани всички видове извори за историята на Родопите през I хил. пр.Хр. и до края на античността. Целта е да се дефинира мястото на планината Родопи в историята на древна Тракия. Трудът се състои от три глави (първата от тях е уводна част), заключение и пет много важни приложения, които представят каталожно всички изворови данни (писмени извори, епиграфски и археологически свидетелства), на които стъпва изследването. Събирането и систематизирането на този огромен масив от емпирична информация (само археологическите паметници са 800) е само по себе си един от най-важните приноси на представения дисертационен труд. Използваните в труда заглавия са над 1000. Приложени са множество карти на археологическите паметници и на монетната циркулация в Родопите (или в Тракия), както и други, илюстриращи анализа и изводите на автора, материали. Авторефератът отговаря на изискванията. Той е аналитичен текст, представящ в резюме структурата на дисертацията с най-важните резултати и приноси на автора.

Структурата на изследването е добре подбрана, в трите части на дисертацията са дискутирани три големи теми: в уводната първа глава „Родопите като реалия в античния свят“ са обосновани целите, задачите, хронологическия и териториалния обхват на изследването, използваните методи, разгледани са детайлно основните групи извори и историографията по темата, обоснована е актуалността на темата, произтичаща от голямото количество разностранна информация за историята на Родопите през

античността и отсъствието на обобщаващо изследване върху тази проблематика. Писмените извори, епиграфските паметници, археологическите свидетелства и нумизматични данни са събрани и анализирани заедно за пръв път от Й. Илиев, което обуславя актуалността на темата и големия принос на изследването. Прави впечатление стремежът към детайлно и задълбочено познаване и анализ на всички видове извори, и в частност на археологическите паметници, които са разгледани критично с оглед на възможностите за адекватното им използване в историческия анализ. Тук е формулирана основната методика на изследване - чрез комплексно използване на всички видове извори с цел реконструкция на историческата реалност.

В гл. 2 „Родопите в политическата история на Древна Тракия“ се откроява критичния анализ на известните писмени сведения за важни исторически събития в древна Тракия и в частност в Родопите, каквито са персийските походи през Тракия, походите на Филип II и на Александър Велики в Тракия и завладяването на Тракия от римляните. В гл. 3, посветена на древните общества в Родопите, са разгледани сведенията за различните племена и племенни общности. В тези две основни части на изследването е демонстрирана ерудиция и стремеж към максимално извличане на възможната информация от различните категории извори. Писмените и епиграфските свидетелства са подсилени с данните от археологическите проучвания, от които с най-голяма стойност за изследването е картирането и коментара на монетните съкровища, както и анализа на специфични прояви на погребалните практики в конкретен хронологически период за обособен район на Родопите. Отчетени са трудностите при работата с емпиричния археологически материал от един много голям времеви период и използването му като надежден исторически извор. В изследването са отразени голяма част от известните паметници, които в повечето случаи са цитирани с информацията от кратките предварителни отчети на археологическите проучвания. При публикуването на резултатите от дисертационния труд би било добре да се вземат предвид и някои поизчерпателни публикации на отделни археологически обекти, както и обобщаващи статии по отделни проблеми, имащи отношение към предмета на изследването.

Много важна е частта, посветена на Родопите и прорицалището на Дионис. Направен е обстоен критичен анализ на известните досега предложения за локализацията на светилището, известно от различни литературни източници. Тази много експлоатирана тема е разгледана от различен ракурс и с нов подход - вниманието е фокусирано не само върху данните за местоположението на известното прорицалище, но и върху сведенията за практикуването на всъщност различни обреди от различни действащи лица във всяко едно от споменатите в изворите светилища. Докторантът стига до ново заключение: известните антични сведения се отнасят по-вероятно за различни култови места в Тракия, и засега няма данни за локализацията на прорицалището на Дионис. Подкрепям изведеното заключение, както и това, че археологическите обекти на територията на Родопите досега също не носят информация за локализирането на светилището на Дионис и че сред тях само обектът при Драма съдържа данни за подобна атрибуция.

В заключителната част на труда е направено резюме на дисертацията с най-важните резултати и приноси, които отговарят на достиженията на изследването. Й. Илиев има 13 публикации по темата на дисертацията, в които вече е обнародвана основна част от постигнатите резултати. Оригинален принос в науката е събирането и анализа на целия спектър от изворови данни от различни исторически дисциплини с цел реконструкцията на историята на Родопите. Направените изводи често надхвърлят пределите на Родопите и са от значение за древна Тракия като цяло, най-вече в частта в която се коментират проблеми свързани с политическата история.

В заключение мога да кажа, че Йордан Илиев притежава без съмнение качествата на задълбочен и добре подготвен изследовател, с ясни научни цели и овладяна методика на работа, който се отнася критично към обекта на изследване, дискутира и публикува много бързо своите научни резултати. Дисертацията има несъмнен оригинален принос към научните изследвания на Родопите през античността. Затова давам положителна оценка и гласувам „за“ присъждането на редовен докторант Йордан Александров Илиев на образователната и научна степен „доктор“.

28 май 2012 г.

Доц. д-р М. Тонкова: 